

bromera

EL LLEDONER DE L'HOME MORT

Toni Cuarella

LA CASA ESCRIG

Va ser pel mes de març que ens arribà aquella carta certificada des de Montevideo, remesa per uns tals *Uribe & Solanas, Abogados*. Abans d'obrir-la, mon pare ja pronosticà que portaria notícies d'un parent nostre que havia emigrat a l'Uruguai cosa de cinquanta anys arrere: l'oncle Ramon Ros.

Jo sabia de l'existència d'aquest parent, fins i tot havia conegut sa mare, la tia Dora, a qui havia visitat en nombroses ocasions a Xàtiva, acompanyant l'àvia Rafaela que era neboda seua.

Érem a taula, a punt de començar a dinar, quan sonà el timbre de la porta. Va anar mon pare a obrir i tornà amb la carta a les mans. Una apuntada contrarietat apareixia ja en les seues faccions. S'assegué de nou a taula una mica com atarantat. Ma mare li preguntà i ell ens informà d'on venia la carta i qui la trametia.

—Només pot ser alguna cosa relacionada amb l'oncle Ramon —digué. I semblava que aquesta probabilitat el neguitejara sensiblement.

—Voldrà tornar —apuntà ma mare—. Ja deu ser molt major, no?

—Seixanta-i-tants... —inconcretà mon pare.

—Potser s'acaba de jubilar... —insistí ma mare.

—Hauria escrit ell i no un bufet d'advocats.

—Potser és tan ric que no es molesta ni a escriure personalment...

—Vés a saber... —féu mon pare en un rossoll alhora que esgarrava un cantó del sobre i n'extreia la missiva.

Tanmateix, les primeres línies ens comunicaren la defunció de l'oncle Ramon, esdevinguda per causes naturals —«una larga y penosa afección coronaria»— a començament del mes de febrer. Durant la relació de la notícia de la mort de l'oncle i la lectura dels paràgrafs següents referits a les condicions testamentàries del difunt, la veu de mon pare havia mantingut un to més o menys «normal», però mentre avançava en el coneixement del contingut del testament el seu accent s'amera-ria a poc a poc d'un deix de creixent preocupació. Ma mare i jo sotjàrem amb inquietud la seua expressió amoïnada, quasi diria que espantada, quan anuncià que al testament de l'oncle Ramon ell figurava com hereu de la Casa Escrig.

Durant una bona estona ma mare i jo bescanviàrem mirades confoses mentre aguardàvem intrigats que mon pare insinuara alguna cosa; res: cap detall que ens ajudara a comprendre el dany o el benefici d'aquella inesperada herència.

—Per la cara que fas, qualsevol diria que hem here-
tat un pedregrer avivat d'escurçons —protestà ma mare

amb el seu usual punt de ironia—. Cal que ens n'alegrem o no?

—Dona, no caldrà plorar... espere —digué mon pare, sense mudar l'expressió capficada.

—Doncs a tu et falta no res...

—Explica'ns què és la Casa Escrig, si és que és una casa o no ho és o *què* és —hi vaig ficar cullerada, jo, tot comboiat.

—Doncs la Casa Escrig és *una casa*; una casa de camp. La va construir el meu rebesavi Bonaventura, i d'ell va passar a la seua filla Xima, i de la meua besàvia Xima a la tia Dora, i de la tia Dora a l'oncle Ramon... i d'ell a mi...

Es referí a si mateix com qui accepta amb resignació la imposició d'una greu condemna inapel·lable.

—On és la casa? —vaig preguntar, sense arrestar-me el to engrescat, perquè m'emocionava enormement, i no em preocupava d'amagar-ho, l'extraordinària circumstància de rebre en herència una casa d'un parent llunyà i vagament conegut d'oïda. No vaig prendre esment llavors del contrari estat d'ànim de mon pare.

—A la vall de Bixquert, en terme de Xàtiva... —va mussitar mon pare.

—Has estat alguna volta allí? —vaig inquirir.

—De xiquet, quan la tia Dora hi vivia... Hi anava sovint amb ma mare, a fer-li companyia a la tia. M'avorria com un condemnat. Fora de caçar xitxarres i de llegir llibres de Blasco Ibáñez, no et podies entretenir amb res. Un avorriment...

—És gran, la casa? —s'interessà ma mare.

—No, gran no ho és; però jo la recorde prou espaiosa, això sí.

—Si no està molt deteriorada —aventurà ma mare—, la podríem arreglar i...

—Ni pensar-ho! —refusà mon pare de seguida que va copsar aquest suggeriment d'habitar-la. Feia l'efecte que la sola proposta l'haguera fiblat dolorosament en la part més sensible del seu cos.

La contundència del rebuig ens desconcertà. Mon pare va dir:

—Estiga com estiga, la posarem a vendre de seguida. I si en un temps prudencial no ens n'hem pogut desfer, la posarem en una immobiliària; encara que l'hàgem de malvendre per la meitat del seu valor.

—I aquesta pressa per vendre-la? —inquirí ma mare, entre estranyada i molesta.

—Per a què volem una casa de camp a Xàtiva? No tenim prou amb l'apartament de Moncofa? A més, tu sempre has dit que t'estimes més platja que no l'interior, i allò és un tros de secà perdut en la quinta força...

—Home —féu ma mare—, jo ho pensava perquè tota la família de ta mare és de Xàtiva, i se m'ha acudit que pots ser et faria il·lusió tenir casa a prop d'allí, i més sent una casa familiar.

—A qui tinc jo, allà? —argumentà mon pare—. Ja no m'hi queda ningú. Els parents que hi tenia, o ja han mort o ja no hi viuen, llevat d'una parenta de lluny de

ma mare, la tia Rosa. L'última volta que la vaig veure va ser quan soterràrem ma mare, i ja aleshores se li endevinava que li quedaven ben poques tallades de cabell. Res de conservar la Casa Escrig: la vendrem i fora.

—Almenys anirem a fer-li una vista... —vaig protestar jo, que començava a sentir una profunda curiositat per aquella casa, alimentada per aquesta urgència incomprendible de mon pare per desllepissar-se'n.

—Quan ens en donaran l'escriptura de propietat, hi anirem —féu mon pare, però amb tan poca convicció que no confiava jo gens que al final haguera de mantenir aquest compromís.

Tanmateix, el primer diumenge de maig, amb tota la paperassa que ens atorgava la propietat de la Casa Escrig enllestida, mamprenguérem el viatge des de València a Xàtiva per prendre'n possessió efectiva.

Durant el mes i mig que havia transcorregut des que rebérem la carta de Montevideo, el caràcter de mon pare s'havia solsit sensiblement. L'angoixa i la bardsa que li aparegueren en saber-se propietari de la Casa Escrig, ja no se li esborraren de l'expressió. És més, percebia el seu patiment quan ma mare i jo insistíem de tant en tant a fer-la habitable. No era a propòsit, aquest turment a què el sotmetíem, inconscientment, però no deliberadament. Era el nostre comboi, la nostra irrefrenable il·lusió, que el feia patir. A pesar que

haguera pogut tallar-lo d'arrel i negar-se a posar-hi els peus, oblidar-se de la Casa Escrig i lliurar-ho tot a mans de qualsevol immobiliària perquè se'n feren càrrec de vendre-la, patia i deixava que el corcò de l'angoixa el rosegara per dins amb una indissimulable resignació. Jo estava convençut que tot i aquesta angoixa, i la por a no sabia jo què relacionat amb aquesta casa, ell desitjava tornar-hi.

Aquell diumenge de maig gaudírem d'un magnífic dia primaveral, amb un sol lluminós i un paisatge nítid i esvaït de bromes gràcies a una suau tramuntana que agranava el país de cap a cap.

Durant el trajecte de València a Xàtiva, mon pare explicà algunes coses que sabia sobre la Casa Escrig i d'altres referides a la tia Dora i al seu fill Ramon.

La Casa Escrig havia quedat abandonada l'any 1986, quan el mitger que la percurava es va jubilar. Els administradors reberen llavors indicacions de l'oncle Ramon de descuidar l'heretat: en avant només havien d'ocupar-se de pagar les ineludibles contribucions rústiques i prou.

La tia Dora, que havia mort l'any anterior a la jubilació del mitger, s'havia vist obligada a abandonar la Casa Escrig després que l'any setanta-nou va caure un bac i es trencà el ballador de l'anca. A causa d'aquest accident, ja no va poder caminar bé i havia de moure's

amb l'ajuda d'unes crosses; i al final de la seua vida ni així, que havia de romandre sempre postrada en una cadira de rodes. Va ser llavors que va ingressar en una residència privada per a persones majors. L'àvia Rafela m'hi va dur moltes voltes a visitar-la. Normalment veníem amb tren des de València, bé que a voltes ens hi acompanyava mon pare amb el seu cotxe, encara que ell mai no entrava amb nosaltres a veure la tia; es quedava fora, bé al cotxe llegint, bé feia una volta per la ciutat i regressava a buscar-nos a una hora convinguda.

Malgrat que la tia Dora va morir quan jo tenia només set anys, recorde prou nítidament un rostre menut i de faccions carpides que solament somreia quan t'hi acostaves a besar-li la galta. El seu coll rugat desprenia una peculiar flaire d'essència de gesmit, la qual encara perdura en la meua memòria olfactiva; aquesta essència li la comprava a posta l'àvia Rafela de la perfumeria Vèrnia de Xàtiva, una perfumeria avui desapareguda que hi havia a la baixada del Mercat: li la ficaven en una ampolleta minúscula que mesurava per unces. Tenia el cabell molt gris, aleshores, la tia Dora, ben arreplegat darrere formant un monyo típic. Recorde haver-li parat la mà perquè hi despositara alguna moneda. Retinc, doncs, un record diria que entranyable de la tia Dora.

L'àvia Rafela era el seu parent més directe, i amb qui havia tingut una relació més pròxima i prolongada. L'àvia Rafela era filla del germà de la tia Dora, el meu besavi Rafel. Però quan el besavi es va casar amb

la besàvia Joana se'n vingueren a viure a València ciutat. Tot i això, el besavi Rafel i l'àvia Rafela no descuidaren mai els vincles familiars que els unien a Xàtiva; sempre mantingueren el contacte i la relació.

Quan la tia Dora va morir, es va donar per segur que almenys en aquesta ocasió l'oncle Ramon faria el trajecte des de l'Uruguai per assistir-ne a les exèquies. Des de l'any quaranta-dos que s'havien hagut de separar, no s'havien tornat a veure mai mare i fill: més de quaranta anys, doncs, de separació. Mon pare va encarregar-se de fer les gestions necessàries per tal d'ajornar l'enterrament a fi que poguera estar present l'oncle Ramon. Tanmateix, van rebre un telegrama de Montevideo en què l'oncle comunicava la inassistència a les exèquies per motius de salut. Mon pare digué que aquell telegrama va ser una excusa que no va convèncer ningú, però que va doldre profundament l'àvia Rafela.

Quan fórem a Xàtiva, vam haver d'intrincar-nos pels carrers estrets i costeruts de la ciutat vella. Anàrem a trobar Pere Sendra a casa d'una filla seua. Pere Sendra ha estat l'últim mitger que ha tingut cura de la Casa Escrig i de les seues terres. Ens hi acompanyava perquè mon pare li havia demanat el favor que li assenyalara totes les fites que limitaven l'heretat, si potser encara se'n conservava cap.

Per anar a la Casa Escrig cal eixir de Xàtiva a buscar la carretera que va a Albaida, seguir la irregular rostària i els múltiples revolts d'asfalt durant un parell de quilòmetres fins a una ermita de construcció recent, des de la replaça de la qual s'albira tota la vall de Bixquert escampada de xalets; a l'esquerra de la carretera, davant la replaça de l'ermita, descendeix un camí asfaltat que es diu del Pont Sec, al capdavall del qual, en la clotada, hi ha un pontet que a penes s'eleva un metre per salvar una fillola d'aigua. A mitjan baixada, trencant per un entrador terrer assenyalat per una esponerosa i patriarcal carrasca, hi ha la Casa Escrig.

La Casa Escrig és una construcció d'una sola peça, de forma rectangular, amb teulada de dos caents. La frontera mira cap a llevant, i a la replaça hi ha un gruixut garrofer, dues oliveres i una carrasca que de tan gran com és resulta inquietant. A un costat de la casa es conserva un pou, vora el qual un gesmiler conforma una espècie de pèrgola, tot enredrat de fulles i de brancatge feréstec de tants anys com fa que no l'esporguen; tocant a la paret de la casa hi ha un pedrís esquerdat. A uns pocs metres separat de la construcció principal encara sobreviuen les murades principals d'un estable pràcticament assolat. La casa en si es manté en un estat de conservació prou acceptable, si un es decidira a tornar-la a fer habitable amb un mínim d'obra. Solament hi ha alguns desperfectes a la teulada, però les parets i bona part de l'interior ofereixen un aspecte sòlid i aparentment durador.

A prop de la casa s'eleva una breu lloma damunt la qual, entre el brossegar de l'abandó, traspunta el monyó d'una soca, mutilada a un metre encara no de la rabassa; el diàmetre d'aquesta soca és de tal mida que entre una altra persona i jo no aconseguiríem d'abracillar-lo. Vaig caminar fins allí i vaig plantar-me damunt la soca com en una talaia.

La veu de mon pare trallà en la calma campal preferint crits des de la casa tot comminant-me a abandonar la lloma; s'escargamellava fora d'ell i bracejava perquè l'obeïra a l'acte.

Aclaparat per aquesta desmesurada reacció de mon pare, vaig saltar de la soca i vaig caminar inquiet cap on ell era.

—Què passa? Quin mal he fet? —vaig preguntar-li de seguida que ens acaràrem.

—No vull que te n'allunyes —féu secament.

—Vindrà un butoni i se m'endurà? —vaig bromejar.

—Tu, fes com et mane i mut! —ordenà de mal to—. No vull que t'acostes en aquella lloma. Ho he dit prou clarament?

En això que arribaren Pere Sendra i ma mare; feia estona que maldaven per trobar una pomera de l'agredolç que la memòria del vell mitger no encertava a situar.

—Què era aquesta escama? —s'interessà ma mare.

—No res —s'afanyà a dir mon pare—. Una discussió sense importància entre Joan i jo.

Ma mare em va mirar, jo em vaig alçar de muscles i li vaig adreçar un mig somriís d'entremaliat, com autoinculpant-me. Tancava així el pas a una possible discussió familiar, vist l'estat de tensió en què es trobava mon pare.

Tot seguit, vaig fer mitja volta i vaig anar a arreçar-me a l'ombra del gesmiler.

Al cap de no res marxaren tots tres, mon pare, ma mare i Pere Sendra. S'estigueren prou de temps escodrinyant l'heretat, plànol en mà, a la busca de les fites sobrevivents. En total, la Casa Escrig té una extensió de trenta fanecades, a repartir entre oliveres, garrofers, ametlers, un bancalet de vinya garnatxa —gairebé perdut ja— i dues esplendoroses figueres «poletanes».

Tornaren a la casa. Jo encara romania cavillós sota la pèrgola de gesmil. Durant tot aquell temps no havia fet sinó preguntar-me què devia haver succeït en aquell indret, potser en aquella lloma, que poguera haver afectat mon pare. Saber-ho, tal vegada aclariria el seu canvi de caràcter, aquella angoixa, la por que li infonia només de mencionar la Casa Escrig.

Després del llarg tomb per l'heretat, ma mare va prendre una glopada d'aire i l'exhalà amb una expressió satisfeta. Va recórrer els entorns amb una mirada cofoia, com devanida de posseir aquella terra campal i gairebé erma. Imbuïda potser per aquesta sensació de complaença va ser que s'atreví a preguntar a mon pare:

—Encara penses a desfer-te'n?

Mon pare es va tombar perquè li estava donant l'esquena. Va dir:

—Ara que hi he tornat, amb més motius i tot.

—A mi no em desagrada la casa —insistia ma mare—; sembla prou sòlida encara, i ben arreglada...

—No em faria res passar-hi una part dels estius —m'hi vaig afegir jo des del pedrís.

Ràpidament vaig copsar el perill d'aquesta impensada conxorxa entre ma mare i jo. Vaig advertir que la tensió que dominava mon pare potser esclafiria en forma de renec o de rabinada. Tanmateix, la seua reacció fou ben diferent. Aquest imprevist front comú entre ma mare i jo provocà com un rendiment de la voluntat de mon pare; les faccions se li abaltiren de sobte. Tot girant-se d'esquena a nosaltres, mormolà:

—No la vull, la Casa Escrig. No la vull ni encara que fóra un palau empisat d'or...

Ma mare i jo ens miràrem tot esforçant-nos a comprendre què motivava aquella aversió tan punyent.

—Per què no la vols? —s'atreví, per fi, a preguntar-li ma mare.

Mon pare s'entestà a cloure's en un incompreensible silenci. Emmudint, ens negava la confiança que sempre ens havíem tingut a casa. Em dolia aquesta actitud.

Llavors Pere Sendra va anunciar que per fi recordava on era la pomera de l'agredolç que havien estat buscant, però afegí que s'encontrava una mica cansat per a acompanyar-nos-hi. El vell mitger els féu unes indica-

cions sobre l'horitzó. A mon pare i a ma mare els vaig perdre prompte de vista en escolar-se tots dos per un marge avall.

Vaig quedar tot sol amb Pere Sendra. El vell mitger va seure sobre una roca a la vora de la casa i encengué la seua pipa. Vaig aprofitar la circumstància per a satisfer la meua curiositat: li vaig preguntar per l'arbre que havia coronat la lloma de la qual m'havia comminat a fugir mon pare.

—Allò era un lledoner. Un senyor lledoner —aclarí el vell mitger amb devaniment—. El va destrossar un llamp el mateix estiu que va morir l'ama. Déu sap els anys que devia tenir...

En Pere Sendra fustà la cassoleta de la pipa perquè se li havia apagat i tornà a acostar-li la flama d'un misto. Llançà una espessa fumarada i em revelà tot al pla:

—Li deien el Lledoner de l'Home Mort.

—Per què? —em vaig afanyar a inquirir, amb un interès tan declarat que mogué el recel del vell mitger. Em va filar al biaix i va fer un gest com penedint-se d'haver escudellat aquella notícia.

—Algú va morir allà, diuen... deien... —farfallejà, i tot seguit s'alçà de la roca on seia i començà a caminar cap al marge per on havien desaparegut feia un instant els meus pares.

Em va fer l'efecte que el vell mitger es penedia d'ha-

ver obrat com un bocamoll amb mi i se n'escapava per evitar nous preguntats. Tanmateix, el vaig seguir de petja:

—Si era d'ací —vaig burxar-lo—, de la Casa Escrig, devia ser algú de la família de mon pare, perquè tots els anteriors propietaris ho foren...

—No ho sé, xiquet —m'auixà molest el vell mitger—. No sé qui va ser qui va morir allí. Va passar fa molts anys...

De sobte, les seues cames, que fins en aquell moment semblaven garratibades per tots els seus setanta-i-tants anys, mamprengueren una àgil fugida enllà dels meus interrogants; saltava marges i tot, el vell mitger septuagenari, amb una insospitable lleugeresa.

Després que vam haver deixat Pere Sendra a casa seua, entràrem a dinar en un restaurant de l'Albereda, el llarg passeig ombrat per dues muralles de gegantescos plàtans que creua la ciutat de Xàtiva ben bé de cap a cap.

Férem un àpat silenciós i tens després que ma mare i jo comentàrem la possibilitat de tornar a la Casa Escrig havent dinat. S'havia escolat el matí entre buscar les fites i aquella recòndita pomera de l'agredolç, que finalment trobaren, i no hi havia hagut possibilitat d'examinar l'interior de la vella casa. Mon pare desitjava regressar a València tan bon punt haguérem dinat.

no volia ni sentir a parlar de tornar a la vesprada a la Casa Escrig. Ma mare acabà per enutjar-se per totes les seues camàndules amb la Casa Escrig i va reprovar-li que es comportara com un monyicot. I com sempre passa quan tenen raons, l'un i l'altra emmudiren a pany i forrellat i cadascú anà rumiant entre si els seus motius.

Quan acabàrem de dinar, mon pare va dir que si volíem regressar a la Casa Escrig que el deixàrem a ell a l'estació de ferrocarril i se'n tornaria a València amb tren.

—No entenc què li passa a ton pare —em comentava ma mare mentre reféiem el camí cap a la Casa Escrig després d'haver acompanyat el pare a l'estació. L'havíem deixat a l'andana escarnint-nos amb un posat deprimit, vençut, que ens afectava la consciència—. No l'entenc... Diu que no vol la Casa Escrig. Em sembla molt bé. Tothom té dret a tenir les seues manies. Però, fosca, que parle clar! Que explique per què no la vol! Ell no: mut i callosa i fer-se el màrtir... Fins que ell no es decidisca a parlar clar i ras què té contra la Casa Escrig, jo no afluixaré. Si es pensa que per les seues manies anem a desfer-nos-en tan aïnes, va aviat... A mi, m'agrada la casa, i a tu també. És més, mira com t'ho dic, Joan, que si m'agrada com està per dins,estic cabdellada a vendre l'apartament de Moncofa. La veritat és que, a pesar del que diu ton pare, comence a estar farta

de platja... I també dels oncles i de la teua cosina. Està mal que ho diga, perquè és la meua germana, però la tia Teresa té moltes galtes. Molt còmoda i molt «senyora». Damunt que els deixem l'apartament sense haver de pagar llum ni aigua ni res, quan se'n va al juliol no és ni per a passar el drap pels mobles...

A ma mare no li agraden les boires ni els entrellums. Ella sempre diu «claror, claror», quan s'alça de bon matí, i de seguida ha de descórrer les cortines perquè la llum del dia s'escampe pertot. Mon pare sovint ho fa també, això de descórrer les cortines en alçar-se. Però jo crec que ho fa per rutina, perquè ma mare l'ha acostumat. Quan mon pare s'amorriona, per enfadament o preocupacions, és curiós què fa: si ma mare no hi és, corre les cortines; si hi és, se'n va al lloc més ombrívol del pis.

A la Casa Escrig encara es conservaven els mobles, les cortines i tots els estris de quan hi vivia la tia Dora. És clar, la pols i les teranyines se n'havien ensenyorit, i el corcó, sense res que li plantara resistència, s'havia allotjat per tots els dominis de la fusta.

Penetràrem a la casa. Cada passa nostra, després d'haver alçat una breu polseguera, marcava una empremta sobre l'estora de pols que cobria el terra. Hi havia algunes ferramentes amuntegades vora un canterer sense cànters. Travessàrem un espill que penjava en la

paret, davall el qual reposava una vella còmoda. A mà esquerra hi havia una escala que pujava a les habitacions de dalt, i a la dreta, la cuina, amb la llar de foc, el tendur i algunes cadires de boga; a l'interior de l'armari de paret de la cuina es protegia de la pols una bonica vaixel·la de bo i un joc de gots amb una flor tallada en el vidre.

—M'agradaria poder emportar-m'ho —se'n va plànyer ma mare, manifestant un impediment que feia impossible aquest desig. Per això afegí amb recança:— si tinguera lloc al pis...

Adornaven les parets algunes estampes bíbliques: la fugida a Egipte, Jesucrist infant predicant al temple, la Santa Cena... Més endins hi havia el guisador. Tots els perols i les cassoles tenien alguna que altra ferida estanyada. El banc era de granit roig, i els taulellets menuts i blancs havien perdut la lluïssor pròpia, almenys fins que una drapada convincent no els la recuperara de nou. Encara penjaven falcats d'herbes al rebost; en tocar-los es desfeien desprenent una flaire encara reconeixedora que quedava adherida breument a les puntes dels dits.

Ma mare escometia idees per organitzar el nou guisador si potser un dia a mon pare se li esvaïa l'aversion que covava envers aquella casa.

Pujàrem a les habitacions a través d'una escala de mamperlans i taulells rojos. A dalt, menàrem en un passadís, a cada un dels caps del qual hi havia una finestra que hi distribuïa la claror exterior. A través d'una

altra escala, aquesta de fusta, es muntava a l'andana. Hi havia cinc habitacions en total: dues que eren a banda i banda de l'escala que pujava de la planta baixa, i les altres tres totes seguides a l'altre costat. El color blanc amb què s'havien pintat anys arrere les parets encara perdurava, però en uns indrets més esgrogueït que en altres; com perdurava també l'ondulant sanefa blava que ribetejava tot el passadís.

Dues de les habitacions eren badivoles: la del costat esquerre de l'escala i l'última de les altres tres adossades. A les altres que romanien moblades el parament era idèntic: un llit de cos i mig, la còmoda, un armari, una cadira, un peu de safà i un penja-robes. Només una conservava ornaments a la paret, possiblement la que havia pertangut a la tia Dora. Per bé que «ornaments» potser no seria el mot idoni, perquè donar categoria d'adorn, d'element d'embelliment en suma, a tres representacions gràfiques dels turments infernals no em sembla gaire congruent.

Mentre gaudírem de llum natural, aprofitàrem per regirar els calaixos de les habitacions, inclosa la còmoda de l'entrador. No hi havia gaire cosa que pagara la pena de salvaguardar, tret d'unes postals antigues que vam recuperar i la vaixel·la que s'aixoplugava a l'armari de paret de la cuina. Tota la resta que farcia els calaixos, entre pols de corcons i excrements de ratolins, es reduïa a roba vella, tota tan apedaçada que semblava increïble que pogueren haver-la usada en tan deplorables condicions.